

*dr Agnieszka Siedlecka*¹

Katedra Ekonomii i Zarządzania

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

mgr Beata Arseniuk

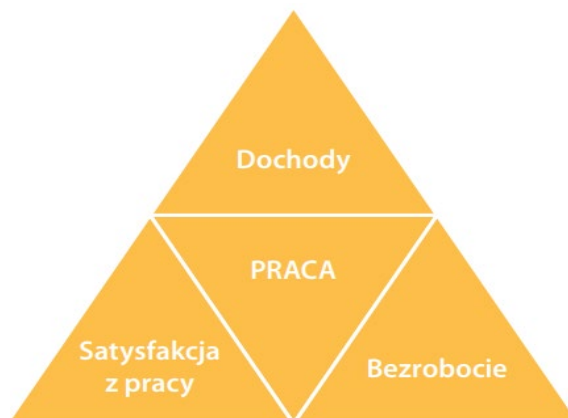
Katedra Ekonomii i Zarządzania

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Wpływ inwestycji JST na subiektywną i obiektywną jakość życia gospodarstw domowych na przykładzie gminy miejskiej Biała Podlaska²

WPROWADZENIE

Kondycja gospodarki narodowej jest czynnikiem w sposób pośredni kształtującym jakość życia społeczeństwa, a także poszczególnych gospodarstw domowych. Kształtowanie się wielkości makroekonomicznych charakteryzujących tę kondycję takich jak wielkość PKB, napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, obroty handlu zagranicznego, poziom inflacji, poziom bezrobocia, wpływają na jakość życia.



Rys. 1. Aspekty jakości życia w obszarze gospodarki

Źródło: [Nowicki, 2012, s. 7].

¹ Adres korespondencyjny: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska, tel. +48 (83) 344 99 05; e-mail: a.siedlecka@wp.pl; ORCID: 0000-0002-1853-0590.

² Artykuł sfinansowany ze środków na działalność statutową PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.

Problematyka jakości życia jest zagadnieniem interdyscyplinarnym stanowiącym również obiekt zainteresowania ekonomii. Można wyróżnić w tym zakresie następujące ujęcia [Becla, Czaja, 2003]:

- tradycyjne, gdzie jakość życia sprowadzana jest do materialnego wyposażania,
- skrajnie spirytualistyczne, koncentruje się na wymiarze duchowym jakości życia (np. w głębokiej ekologii),
- kompleksowe (wieloaspektowe) i funkcjonalne, jako proces znoszenia ograniczeń i osiągania wolności.

Jakość obiektywna zbliżona jest do takich pojęć jak warunki życia, standard życia. Oznacza całokształt warunków o charakterze obiektywnym, w których żyje badany obiekt; warunki te głównie dotyczą infrastruktury [Czapiński, 2008]. Wartości wiążą się głównie z zabezpieczeniem egzystencji, kondycją materialną i zabezpieczeniem środowiskowym. Można przyjąć założenie, że obiektywna jakość to wektor obiektywnych form zaspokajania potrzeb ludzkich, które charakteryzują różne aspekty [Czapiński, 2008].

Jakość subiektywna to ocena zadowolenia z różnych aspektów życia. Dotyczy postrzegania własnego życia względem określonych wartości funkcjonujących w warunkach politycznych, społecznych i gospodarczych. Przykładem może być ocena wsparcia społecznego, ocena własnej sytuacji na rynku pracy czy ocena dobrostanu psychicznego [*Raport z badań...*, 2012]. Subiektywna jakość życia jest związana z postrzeganiem własnego życia, określona za pomocą subiektywnych faktów jakościowych [Słaby, 2007].

Pojęcie jakości życia odnosi się do różnorodnych aspektów życia. Elementami o wymiarze obiektywnym, wskazywanymi przez B. Kryk i K. Włodarczyk-Śpiewak, tworzącymi kategorię jakości życia są między innymi [Kryk, Włodarczyk-Śpiewak, 2006]:

- dobra materialne znajdujące się w posiadaniu jednostki,
- bezpieczeństwo w wymiarze zdrowotnym, ekonomicznym czy w rozumieniu utraty mienia w wyniku przestępczości lub klęsk żywiołowych,
- zdrowie i samopoczucie,
- bogactwo duchowe związane z dostępem do edukacji i kultury,
- poczucie przynależności do społeczności lokalnej, stosunki międzyludzkie,
- środowisko naturalne, szczególnie jego stan.

T. Słaby wskazuje natomiast, iż obiektywna jakość życia jest zbliżona znaczeniowo do pojęcia warunków życia, które oznaczają całokształt obiektywnych warunków o charakterze infrastrukturalnym w jakich żyje społeczeństwo (grupy społeczne, gospodarstwa domowe i jednostki). Wiążą się one głównie z kondycją materialną, zabezpieczeniem egzystencjalnym, zabezpieczeniem środowiskowym życia jednostek [Słaby, 2007]. Obiektywna jakość życia według J. Czapińskiego, T. Panka oceniana jest za pomocą naturalnych miar natężenia (wartościowych lub ilościowych) [Czapiński, Panek, 2009].

Celem artykułu jest zbadanie, w jakim stopniu realizowane inwestycje samorządowe, współfinansowane ze środków unijnych, mają wpływ na subiektywną jakość życia gospodarstw domowych w gminie miejskiej Biała Podlaska. W latach 2007–2013 w Białej Podlaskiej realizowano 33 projekty współfinansowane ze środków UE. Pogłębionej ocenie respondentów poddano 3 projekty, które były przedsięwzięciami dużymi, służącymi jednocześnie szerokiej grupie mieszkańców:

1. „Zintegrowani z e-społeczeństwem – przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w mieście Biała Podlaska” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka – grupą były gospodarstwa domowe zagrożone wykluczeniem społecznym.
2. „Racjonalizacja systemu transportu publicznego w mieście Biała Podlaska – II etap” realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego – celem projektu była poprawa komunikacji w mieście.
3. „Rewitalizacja terenu części śródmieścia Białej Podlaskiej w obszarze ulic Brzeska, Jatkowa, Browarna, Narutowicza” realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego – celem była poprawa dróg, ciągów pieszych i zabytkowych kamienic w Białej Podlaskiej.

Dobór próby do badań miał charakter doboru wygodnego. Założeniem uczestnictwa w badaniu było miejsce zamieszkania – gmina miejska Biała Podlaska. Badania przeprowadzone zostały na grupie 176 kierowników gospodarstw domowych w 2015 roku.

Celem określenia obiektywnego poziomu życia wykorzystano dane statystyczne pochodzące z badań realizowanych przez Główny Urząd Statystyczny i przeznaczone do publicznej wiadomości na stronie www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych.

Analizy statystyczne przeprowadzono z wykorzystaniem pakietu statystycznego SPSS 22.

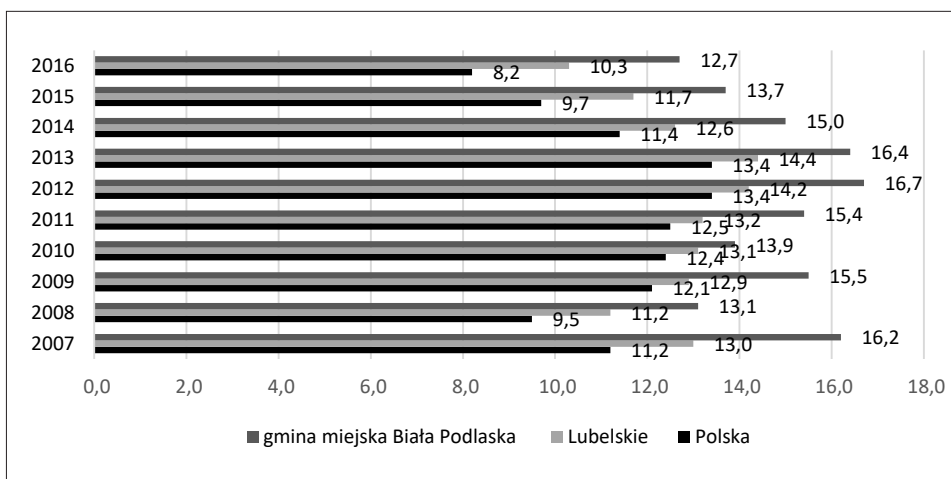
WYNIKI BADAŃ. WYBRANE PROJEKTY REALIZOWANE W LATACH 2007–2013 PRZEZ GMINĘ MIEJSKĄ BIAŁA PODLASKA

Biała Podlaska to miasto średniej wielkości, będące jednym z siedmiu ośrodków miejskich w kraju o statusie miast pełniących funkcje ponadregionalne (m.in. w zakresie wyspecjalizowanych usług obsługi biznesu, edukacji i ochrony zdrowia). W sieci osadniczej województwa lubelskiego gmina miejska Biała Podlaska jest klasyfikowana jako miasto o rozwiniętych funkcjach ponadregionalnych oraz jako istotny ośrodek równoważenia rozwoju terytorialnego Polski Wschodniej [*Strategia Rozwoju Miasta...*, 2008].

Gmina miejska Biała Podlaska położona na wschodzie Polski, w pasie pomiędzy Białymstokiem a Lublinem, stanowi największy ośrodek miejski. Zajmowana

powierzchni to jedynie 49,40 km². Teren gminy zamieszkuje 57 414 mieszkańców [Bank Danych Lokalnych]. Na przestrzeni ostatnich 10 lat można mówić o malejącej liczbie mieszkańców, zmiany te były jednak nieznaczne i oscylowały w granicach 0,8% (lata 2007/2016). Analizując liczbę mieszkańców z uwzględnieniem podziału ze względu na płeć można zaobserwować, iż na terenie gminy mieszka więcej kobiet – w roku 2015 stanowiły one 52%. Tendencja ta jest stała na przestrzeni lat.

Dominującymi działami gospodarki na terenie gminy miejskiej Biała Podlaska są usługi, brakuje rozwiniętego przemysłu. Z uwagi na położenie przygraniczne usługi te związane są głównie z obsługą kontaktów przygranicznych. Specyfika profilu gospodarczego koncentrującego się na sektorze usług powoduje, iż jednym z wiodących problemów miasta jest bezrobocie, które w znaczącym stopniu wpływa na jakość życia mieszkańców. Stopa bezrobocia na przestrzeni ostatnich lat na terenie miasta była zdecydowanie wyższa w porównaniu z tą wielkością dla województwa lubelskiego czy Polski. W 2007 roku stopa bezrobocia rejestrowanego na terenie gminy miejskiej Biała Podlaska wynosiła 16,2%, gdy wielkość ta dla Polski kształtowała się na poziomie 11,2%. Na przestrzeni lat tendencje te utrzymywały się, jednakże skala różnic uległa zmniejszeniu – wykres 1.



Wykres 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie miejskiej Biała Podlaska na tle województwa i Polski w latach 2007–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica> (dostęp: 17.03.2018 r.)].

Wysoki poziom stopy bezrobocia wiąże się m.in. z tym, iż pomimo aktywności władz miasta na jego terenie nie przybywa inwestorów, a rolniczy charakter powiatu bialskiego i skupionych wokół niego nie zachęca do lokaty kapitału

w przemysł i produkcję. Innym czynnikiem działającym negatywnie jest niskiej jakości infrastruktura drogowa. Problemy występujące na terenie miasta nie zniechęcają władz samorządowych w aktywności w zakresie pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej.

Tabela 1. Wartość projektów realizowanych przez gminę miejską Biała Podlaska w latach 2007–2013

Program	Liczba projektów	Wartość ogółem w PLN	Dofinansowanie UE w PLN
Projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko	2	94 780 394,40	39 814 921,20
Projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka	1	4 539 300,00	3 798 735,00
Projekty realizowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego	11	103 659 868,72	65 168 848,31
Projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki	19	441 324,00	375 125,40
Suma	33	203 420 887,12	109 157 629,91

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z Wydziału Polityki Gospodarczej, Rozwoju i Promocji w Urzędzie Miasta w Białej Podlaskiej.

W okresie programowania 2007–2013 pozyskane zostało dofinansowanie do 33 projektów finansowanych z 4 programów na kwotę 109 157 629,91 zł. Beneficjentami projektów był zarówno samorząd miejski, jak również szkoły, instytucje kultury. Projekty obejmowały swoim zakresem poprawę infrastruktury miejskiej, ochronę środowiska oraz inwestycje w kapitał ludzki, wzmacniające potencjał kadrowy regionu i ograniczające zjawisko wykluczenia społecznego osób bezrobotnych. Realizowano również projekty skierowane do młodzieży szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych.

OBIEKTYWNA JAKOŚĆ ŻYCIA

Obiektywne podejście do jakości życia umożliwia ocenę poziomu życia w oparciu o zbiór ilościowych i wartościowych mierników obiektywnych. Warunki obiektywne tworzone są m.in. przez warunki ekonomiczne, czas wolny, bezpieczeństwo społeczne, warunki mieszkaniowe czy też zdrowie [Skrzypek, 2001]. Z uwagi na trudności z uzyskaniem danych pozwalających na analizę obiektywnej jakości życia na poziomie gminy w artykule wykorzystano głównie mierniki pozwalające na analizę warunków życia, możliwości spędzania czasu wolnego, a także aspekt edukacyjny – tabela 2.

Tabela 2. Wybrane mierniki obiektywnej jakości życia na terenie gminy miejskiej Biała Podlaska na tle województwa lubelskiego i Polski

Lp.	Miernik	Polska	Woj. lubelskie	Gmina miejska Biała Podlaska
1	Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej w % ogółu budynków – WODOCIĄG	84,1	78,7	82,1
2	Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej w % ogółu budynków – KANALIZACJA	48,4	27,9	78,0
3	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności – WODOCIĄG	91,8	86,8	86,4
4	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności – KANALIZACJA	69,7	52,1	85,7
5	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności – GAZ	52,1	40,4	44,3
6	Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania (m ²)	73,6	76,9	70,2
7	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę (m ²)	27,0	27,4	26,6
8	Mieszkania na 1000 mieszkańców (szt.)	367,3	355,9	379,8
9	Przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu (szt.)	3,82	3,84	3,88
10	Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie	2,72	2,81	2,63
11	Przeciętna liczba osób na jedną izbę	0,71	0,73	0,68
12	Ludność na jedną placówkę biblioteczną*(osoba)	4113	2827	9569
13	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności (wolumin)	3379,7	2916,4	3627,3
14	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (osoba)	162	177	296
15	Wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika w woluminach (wolumin)	18,0	19,1	23,5
16	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności (w km)	2,8	2,6	1,9
17	Samochody osobowe na 1000 ludności (szt.)	539,2	514,4	532,8
18	Uczniowie przypadający na jeden oddział w gimnazjum (osoba)	21	21	23
19	Uczniowie przypadający na jeden oddział w szkołach podstawowych (osoba)	18	17	22
20	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności (szt.)	1089	809	1015

*łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Bank Danych Lokalnych].

Jednym z elementów charakteryzującym stan budynków mieszkalnych jest poziom wyposażenia w infrastrukturę w postaci wodociągów, kanalizacji czy instalacji gazowej. Analizując dostępność gospodarstw domowych do kanalizacji czy wodociągu należy zauważyć, iż ponad 85% ludności ma możliwość korzystania z nich. W przypadku kanalizacji jest to zdecydowanie wyższy odsetek ludności w porównaniu z województwem lubelskim gdzie dostęp ten ma zapewniony niewiele ponad 50% mieszkańców. Blisko 80% budynków mieszkalnych na terenie gminy miej-

skiej Biała Podlaska jest podłączonych do kanalizacji, a 82% do wodociągu. Na tle województwa lubelskiego wielkości te są zdecydowanie wyższe, co wskazuje, iż obiektywne mierniki jakości życia w tym obszarze są wyższe na tle województwa i na zbliżonym poziomie dla Polski. Na taki stan rzeczy znaczący wpływ miał projekt „Budowa i modernizacja systemu wodociągowego i kanalizacyjnego miasta Biała Podlaska” realizowany przez WOD-KAN Spółka z o.o. w Białej Podlaskiej. Kwota dofinansowana z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego wyniosła 22 334 637 zł [<http://bwikwodkan.pl/876-2/>].

Analizując pozostałe mierniki charakteryzujące obiektywną jakość życia związaną z warunkami mieszkaniowymi można zaobserwować, iż zdecydowanie lepsze warunki występują w odniesieniu do dostępności mieszkań opisanej jako liczbę mieszkań na 1000 mieszkańców – 379,8 szt. Dane dla województwa lubelskiego wskazują, iż wielkość ta jest mniejsza o ponad 20 szt. Na niekorzyść jednakże wskazuje niższa wartość przeciętnej liczby osób na jedno mieszkanie na terenie gminy miejskiej Biała Podlaska na tle województwa lubelskiego i Polski. Mieszkania na terenie badanej gminy wyróżniają się natomiast pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej jednego mieszkania i przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę – tabela 2.

Identyfikując wymiar posiadania samochodu jako możliwość bezpiecznego i bezproblemowego przemieszczania się w przypadku gminy miejskiej Biała Podlaska sytuacja jest korzystana, gdyż liczba samochodów osobowych na 1000 mieszkańców wynosi 532,8. Jest jedynie nieznacznie niższa niż wielkość dla Polski. Należy jednak zauważyć, iż nie uwzględnia się tutaj wartości aut, ani ich stanu technicznego. O wysokim standardzie wyposażenia w samochody osobowe wskazuje fakt, iż średnio jedno auto przypada na mniej niż dwie osoby.

Kolejnym analizowanym aspektem obrazującym obiektywną jakość życia jest dostęp do bibliotek i zasobów bibliotecznych. Głównym miernikiem w tym zakresie jest ludność przypadająca na jedną placówkę biblioteczną. Gmina miejska Biała Podlaska w tej kategorii w stopniu znaczącym klasyfikuje się znacznie niżej niż woj. lubelskie czy też Polska. Różnica jest bardzo znacząca – tabela 2. Jednakże analizując już księgozbiór bibliotek mieszkańców w woluminach widać znaczące różnice na korzyść Białej Podlaskiej. Na 1000 osób w gminie miejskiej Biała Podlaska przypada 3627,3 woluminów, gdzie w przypadku Polski wielkość ta kształtuje się na poziomie 3379,7. Można przypuszczać, iż tak znacząca różnica pomiędzy badaną gminą a na przykład województwem lubelskim (2916,4) może wynikać z dużej aktywności Miejskiej Biblioteki Publicznej w pozyskiwaniu środków na zakup nowości wydawniczych dla biblioteki. W latach 2006–2015 rokrocznie biblioteka pozyskiwała środki na ten cel w ramach Programów Operacyjnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego [<http://mbp.org.pl>].

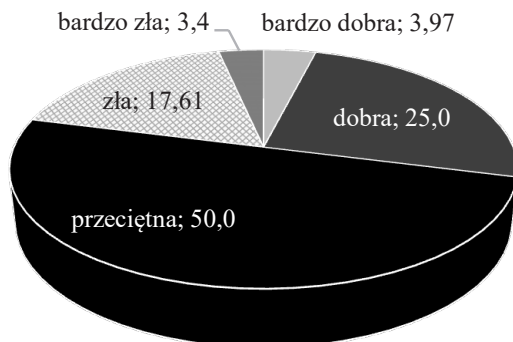
Jednym z wymiarów jakości życia jest możliwość spędzania czasu wolnego. W tym przypadku miernikiem wykorzystanym do analizy tego aspektu jest długość ścieżek

rowerowych na 10 tys. mieszkańców. Kategoria ta jest znacznie niższa dla gminy miejskiej Biała Podlaska w porównaniu z woj. lubelskim. W tym miejscu można również wskazać, iż na terenie gminy występuje jeden park – zespół pałacowo-parkowy Radziwiłłów. Możliwości kulturalne i rekreacyjne na terenie gminy są ograniczone.

Odnosząc się do obiektywnych mierników jakości życia na terenie gminy miejskiej Biała Podlaska należy wskazać, iż nie odbiegają one znacząco od wielkości dla Polski. W niektórych wymiarach takich jak np.: liczba osób na jedno mieszkanie, czy liczba woluminów na jednego czytelnika są bardziej korzystne. Jednakże warto zauważyć, iż nie bez znaczenia w kreowaniu jakości życia mieszkańców jest aktywność jednostki samorządu terytorialnego. Szczególnie ważna jest ta aktywność w wymiarze pozyskiwania środków finansowych umożliwiających realizację poszczególnych inwestycji.

SUBIEKTYWNA OCENA JAKOŚCI ŻYCIA W ŚWIELE BADAŃ

Dla realizacji celu głównego opracowania przeprowadzono badania ankietowe w grupie 176 kierowników gospodarstw domowych, mieszkańców miasta Biała Podlaska. Respondenci stanowili zróżnicowaną grupę pod względem wieku, wykształcenia oraz statusu społecznego. Średni wiek badanych kształtował się na poziomie 37,7 lat przy odchyleniu standardowym 12,96 (współczynnik zmienności 34%). Wśród badanych respondentów wystąpiła nieznaczna przewaga kobiet 59,65%, co wiąże się także z rozkładem mieszkańców ze względu na płeć. Czynnikiem, który oddziałuje na poczucie subiektywnej jakości życia jest sytuacja finansowa gospodarstwa domowego, z którą powiązany pośrednio jest status na rynku pracy. W badanej grupie połowa respondentów wyraziła opinię, iż sytuacja finansowa gospodarstwa domowego jest przeciętna. Co czwarty badany ocenił ją jako dobrą. Jedynie niespełna 4% badanych było zdania, iż sytuacja finansowa jest bardzo dobra – wykres 2.



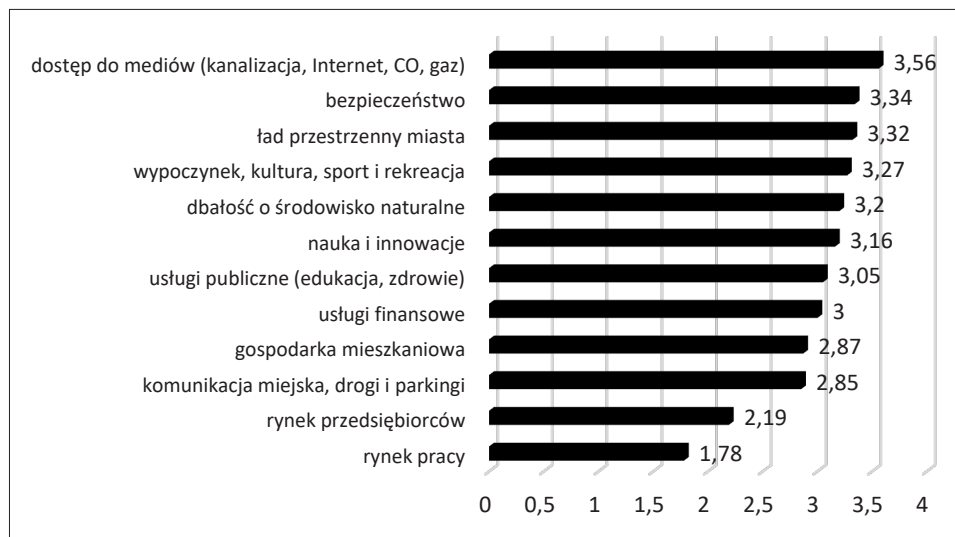
Wykres 2. Ocena sytuacji finansowej gospodarstwa domowego w opinii respondentów (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Analizując status respondentów na rynku pracy zdecydowaną większość stanowiły osoby pracujące (52%) zarówno na umowę o pracę, jak także umowy cywilnoprawne (umowy-zlecenia i umowy o dzieło). Wśród badanych mieszkańców miasta 8% stanowiły osoby prowadzące własną działalność gospodarczą oraz 10% renciści i emeryci. Znaczący odsetek badanych stanowiły osoby bezrobotne – 13%. Pozostałą grupę respondentów tworzyli studenci, osoby odbywające staże, a także uczestnicy szarej strefy.

Jednym z założeń doboru respondentów było miejsce zamieszkania. Wśród badanych w przeważającej większości były osoby mieszkające w mieście od urodzenia – 65,3%. Blisko 18% uczestników badań to osoby mieszkające na jego terenie powyżej 20 lat, zaś 12% wskazało, iż mieszka w mieście od 5 do 20 lat. Pozostałą grupę tworzyli mieszkańcy wchodzący w skład społeczności lokalnej poniżej 5 lat.

Gmina miejska Biała Podlaska jest gminą w głównej mierze skoncentrowaną na usługach. Jednym z większych jej problemów gospodarczych jest brak inwestorów stwarzających szanse na podjęcie pracy zarówno dla osób bez niej pozostających jak i zainteresowanych jej zmianą. Problem ten dostrzegają także mieszkańcy miasta. Dokonując oceny atrakcyjności miasta w 12 wybranych kategoriach zdecydowanie najniżej oceniony został rynek pracy – średnia ocena 1,78; odchylenie standardowe 0,88 (wykres 3).



Wykres 3. Średnia ocena atrakcyjności gminy miejskiej Biała Podlaska jako miejsca zamieszkania w opinii kierowników gospodarstw domowych*

*ocena dokonana w skali do 1 do 5, gdzie 1 oznaczało zdecydowanie nieatrakcyjne, a 5 – zdecydowanie atrakcyjne

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wśród najwyższej ocenionych kategorii znalazł się dostęp do mediów takich jak kanalizacja, Internet (średnia ocena 3,56; odchylenie standardowe 1,0). Pomimo dostrzegania przez respondentów wielu niedogodności występujących na terenie gminy miejskiej Biała Podlaska jedynie 15,9% wskazało, iż są niezadowoleni i bardzo niezadowoleni ze swojego miejsca zamieszkania. Ponad 40% mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym było zadowolonych, zaś pozostali ocenili poziom zadowolenia jako przeciętny.

Podejmowane działania ze strony władz miasta, mające na celu poprawę infrastruktury oraz jakość życia mieszkańców, były i są dostrzegane (93,8% respondentów). Oceniając zmiany w infrastrukturze, jakie zaszły w badanej JST respondenci w nieznacznej grupie wyrazili opinię, iż nie dostrzegają tych zmian – 6,2%. Wśród najbardziej zauważalnych inwestycji należy wymienić: rewitalizację Parku Radziwiłłów (92,6% wskazań), przebudowę dróg (93,2% wskazań), zakup autobusów (84,37% wskazań), budowa parkingu (81,8% wskazań). Jak widać na podstawie wymienionych inwestycji są to głównie działania o charakterze twardym, widoczne dla wszystkich mieszkańców gminy, mające na celu poprawę jakości życia w aspekcie transportu.

Zdecydowanie mniej wskazań było w przypadku działań skierowanych do mniejszej grupy odbiorców i tak na przykład remont basenu wskazany był przez 47,7% respondentów, zaś dostęp do bezpłatnego Internetu dla 2000 gospodarstw zaznaczyło 37,5% badanych kierowników gospodarstw domowych. Kierownicy gospodarstw domowych wskazali również działania, które powinny być podejmowane przez JST celem dalszej poprawy jakości życia mieszkańców. Wśród nich znalazły się głównie działania ukierunkowane na poprawę warunków dla inwestorów zewnętrznych (79%), jak również prac związanych z zagospodarowaniem bialskiego lotniska pod cele inwestycyjne (89,8%). Uzyskane odpowiedzi wskazują, jak ważnym działaniem władz samorządowych jest poszukiwanie inwestorów stwarzających możliwość pozyskania zatrudnienia przez mieszkańców. Warto w tym miejscu wskazać, iż w opinii respondentów gmina miejska Biała Podlaska cechuje się atrakcyjnymi terenami pod inwestycje (tereny byłego lotniska wojskowego), jak również przygraniczne położenie terytorialne stwarza kolejne korzystne warunki. Drugą równie ważną kwestią jest przygotowanie warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego. Respondenci wyrazili opinię, iż powinna nastąpić budowa ośrodka rekreacyjnego nad rzeką Krzną (57,4%), a także fakt, iż miasto powinno inwestować w sport i kulturę (71,6%).

Ocenie respondentów poddano trzy inwestycje realizowane w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Poddawali je ocenie wykorzystując pięciostopniową skalę gdzie 1 oznaczało „nie mam zdania”, zaś „5” inwestycja była bardzo potrzebna. W ocenie tej respondenci najwyższej ocenili ważności projektu inwestycyjnego mającego na celu rewitalizację centrum miasta (średnia 4,46; odchylenie standardowe 0,66). Inwestycja ta jest działa-

niem najbardziej widocznym, bowiem obejmowała m.in.: remont basenu Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. I. Kraszewskiego, budowę Placu Rubina, budowę i przebudowę 5 ulic, montaż monitoringu w centrum miasta, rewitalizację siedziby Caritas, rewitalizację Parku Radziwiłłów. Działania te w stopniu znaczącym wpłynęły na wizualny obraz gminy miejskiej Biała Podlaska. Zaniebane wcześniej uliczki zostały zmodernizowane, mogą one stanowić doskonałe miejsce na spacer i odpoczynek. Działanie to w znaczący sposób wpłynęło na poprawę jakości życia mieszkańców w obszarze rekreacji i spędzania czasu wolnego.

Drugi projekt, który został poddany ocenie, to projekt mający na celu racjonalizację systemu transportu. Obejmował on zakup autobusów ZKM, budowę rond na ulicy Terebelskiej, rozbudowę pętli Sielczyk, budowę 8 zatok autobusowych, wymianę 76 przystanków, montaż systemu monitoringu oraz tablic informacyjnych. Średnia ocena ważności inwestycji w opinii respondentów kształtowała się na poziomie 4,41 (odchylenie standardowe 0,70). Najniżej oceniony został projekt realizowany przez JST związany z udostępnieniem Internetu gospodarstwom domowym – średnia 4,05 (odchylenie standardowe 1,03). Niższa ocena może wiązać się z tym, iż realizacja tego działania stwarzała możliwość wykorzystania przez konkretną grupę osób (2000 gospodarstw domowych). Wcześniejsze dwa to projekty i działania, z których korzysta znacząca część mieszkańców gminy miejskiej Biała Podlaska.

Pomimo dostrzegania ważności poszczególnych inwestycji i realizowanych przez władze miasta projektów badani kierownicy gospodarstw domowych wskazywali, iż realizacja inwestycji współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej wpływa pozytywnie na jakość życia gospodarstw domowych – średnia ocena 3,60, przy odchyleniu 0,86³.

Na poczucie odczuwania zadowolenia z jakości życia ma wpływ wiele zróżnicowanych czynników. Wśród nich wymienić można za E. Rokicką i M. Petelewicz takie wyznaczniki jak położenie materialne, poziom wykształcenia oraz wykonywany zawód [Rokicka, Petelewicz, 2014]. J. Rutkowski wskazuje, iż czynniki subiektywne kształtujące jakość życia to: wartości i treści podkładane pod pojęcie zadowolenia z życia, oczekiwania, postrzegania przeszłości i ocena perspektyw, przyjmowane punkty odniesienia, porównania z przeszłością, aspiracje [Rutkowski, 1988]. Wśród badanej grupy analizie poddano subiektywną ocenę jakości życia w odniesieniu do trzech wymiarów – tabela 3.

Wskazać należy, iż kierownicy gospodarstw domowych we wszystkich z analizowanych wymiarów jakość życia gospodarstwa ocenili niewiele powyżej średniego stopnia – tabela 3.

³ Ocena w skali 1–5, gdzie 1 oznaczało bardzo mały wpływ inwestycji na jakość życia, 2 – mały wpływ, 3 – przeciętny wpływ, 4 – duży wpływ, 5 – bardzo duży wpływ.

**Tabela 3. Ocena poszczególnych wymiarów jakości życia
w opinii badanych respondentów**

Wymiar	Średnia arytmetyczna	Odchylenie standardowe
Ocena jakości życia gospodarstwa domowego*	2,90	0,84
Ocena stopnia poprawy jakości życia w ostatnich 3 latach**	2,84	1,17
Ocena jakości życia gospodarstwa domowego na tle otoczenia (sąsiedów, przyjaciół, rodziny)***	2,97	0,78

* ocena w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza bardzo niską ocenę jakości życia, zaś 5 bardzo wysoką

** ocena w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza zdecydowanie brak poprawy, zaś 5 zdecydowaną poprawę

*** ocena w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza zdecydowanie niższą jakość życia w porównaniu z otoczeniem, zaś 5 zdecydowanie wyższą jakość życia w porównaniu z otoczeniem

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Pogłębiona analiza statystyczna wykazała, iż nie wystąpiła istotna statystycznie zależność pomiędzy subiektywną oceną jakości życia we wszystkich czterech badanych wymiarach a płcią, wiekiem kierowników gospodarstw domowych, ich statusem na rynku pracy, czy też okresem mieszkania na terenie gminy miejskiej Biała Podlaska.

PODSUMOWANIE

Na jakość życia mieszkańców w znaczącym stopniu wpływa aktywność JST, a także jednostek im podległych. Ocena obiektywnych mierników jakości życia wskazała, że w wielu przypadkach możliwość pozyskania środków finansowych ze źródeł UE stworzyła możliwość podejmowania inicjatyw mających bezpośrednie przełożenie na mieszkańców i jakość ich życia.

Kierownicy badanych gospodarstw domowych z gminy miejskiej Biała Podlaska dostrzegają rolę podejmowanych inicjatyw przez JST. Realizowane projekty współfinansowane ze środków UE w sposób istotny wpływają na jakość życia gospodarstw domowych. Na przykładzie omawianej jednostki samorządu terytorialnego można zaobserwować, iż najważniejsza jest aktywność władz. Zarówno w pozyskiwaniu projektów jak też ich późniejszej realizacji.

BIBLIOGRAFIA

- Becla A., Czaja S., 2003, *Problem jakości życia i dobrobytu w teorii ekonomii (w kontekście badań A. Sena)* [w:] *Jakość życia w perspektywie nauk humanistycznych, ekonomicznych i ekologii*, red. J. Tomczyk-Tolkacz, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Wrocław.

- Czapiński J., 2008, *Ekonomia szczęścia i psychologia bogactwa*, „Nauka”, nr 1.
- Czapiński J., Panek T., 2009, *Diagnoza społeczna, warunki życia Polaków*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania, Warszawa.
- <http://bwikwodkan.pl/876-2/> (dostęp: 22.03.2018 r.).
- http://mbp.org.pl/zrealizowane_projekty_mkidn_id_444.html (dostęp: 22.03.2018 r.).
- <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 22.03.2018 r.).
- Kryk B., Włodarczyk-Śpiewak K., 2006, *Wybrane aspekty jakości życia na przykładzie województwa zachodniopomorskiego* [w:] *Zachowania rynkowe gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w okresie transformacji systemowej w Polsce*, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Nowicki M. (red.), 2012, *Atlas jakości życia w województwie pomorskim II edycja*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- Raport z badań „DeskResearch”, 2012, *Jakość życia w obszarze przygranicznym – wzmocnienie ponadgranicznych przepływów dla wspólnego zrównoważonego rozwoju i planowania regionalnego*; Badanie przeprowadzone w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego: Inwestujemy w waszą przyszłość; Lider projektu Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Jelenia Góra–Drezno.
- Rokicka E., Petelewicz M., 2014, *Subiektywna jakość życia a status społeczno-ekonomiczny. Na przykładzie mieszkańców Łodzi*, „Przegląd Socjologiczny”, nr 63 (LXIII).
- Rutkowski J., 1988, *Jak badać jakość życia*, „Wiomości Statystyczne”, nr 5.
- Skrzypek E., 2001, *Czynniki kształtujące jakość życia*. Materiały z V Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej Ergonomia Niepełnosprawnym, Jakość Życia, MKEN, Łódź.
- Słaby T., 2007, *Poziom i jakość życia* [w:] *Statystyka społeczna*, red. T. Panek, A. Szulc, PWE, Warszawa.
- Strategia rozwoju miasta Biała Podlaska na lata 2008–2015*, Urząd Miasta Biała Podlaska, Biała Podlaska 2008.

Streszczenie

Kondycja gospodarki narodowej jest czynnikiem kształtującym w sposób pośredni jakość życia społeczeństwa, a także poszczególnych gospodarstw domowych. Jednym z elementów wpływających na jej kreowanie są działania podejmowane przez jednostki samorządu terytorialnego. Jednostką najbliższą gospodarstwu domowemu jest gmina realizująca wiele zadań własnych i zleconych. Inwestycje realizowane przez gminy mogą i niejednokrotnie są finansowane ze środków uzyskiwanych z funduszy UE.

Celem artykułu była próba odpowiedzi na pytanie, czy inwestycje finansowane w ramach środków z UE realizowane przez JST wpływają na subiektywną i obiektywną jakość życia gospodarstw domowych.

Dla realizacji celu badań przeprowadzone zostały badania ankietowe. Dobór próby do badań miał charakter doboru wygodnego. Założeniem uczestnictwa w badaniu było miejsce zamieszkania – gmina miejska Biała Podlaska. Badania przeprowadzone zostały w 2015 r. na grupie 176 kierowników gospodarstw domowych. Dla określenia obiektywnego poziomu życia wykorzystano dane statystyczne pochodzące z badań realizowanych przez Główny Urząd Statystyczny i przeznaczane do publicznej wiadomości na stronie www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych. Dodatkowym źródłem były dane pochodzące z Urzędu Gminy miejskiej Biała Podlaska.

Uzyskane wyniki badań wskazały, że badani kierownicy gospodarstw domowych posiadali dużą wiedzę na temat realizowanych przez samorząd terytorialny inwestycji, a także wysoko ocenili zasadność realizowanych projektów uwzględnionych w badaniach. Jednakże jakość życia w opinii respondentów nie poprawiła się. Można przypuszczać, iż inwestycje te nie podnoszą w opinii badanych jakości życia, gdyż nie pociągały za sobą nowych miejsc pracy.

Słowa kluczowe: jakość życia, gospodarstwo domowe, jednostka samorządu terytorialnego.

**The impact of local government investments on the subjective
and objective quality of life of households on the example of the
Biała Podlaska municipal commune**

Summary

The condition of the national economy is a factor that indirectly influences the quality of life of the society as well as of individual households. One of the elements influencing its creation are activities undertaken by local government units. The unit closest to households is a commune that carries out a number of its own and commissioned tasks. Investments implemented by municipalities can, and often are financed from funds obtained from the European Union.

The aim of the article was to try to answer the question whether investments financed under the EU funds carried out by local government units affect the subjective and objective quality of households' lives.

Surveys were carried out for the purpose of the research. The selection of the test sample was of a convenient nature. One of the assumptions for participation in the study was the place of residence in the Municipality of Biała Podlaska. The research was conducted on a group of 176 household managers in 2015. To determine the objective standard of living, statistical data from surveys carried out by the Central Statistical Office and published for public use on www.stat.gov.pl - Local Data Bank were used. An additional source was data obtained from the Office of the Biała Podlaska Municipal Commune.

The results obtained from the research indicated that the surveyed household managers had a lot of knowledge about the investments carried out by the local government, and also highly valued the legitimacy of the projects included in the research. However, according to the respondents, the quality of life did not improve. It can be assumed that these investments, in the opinion of the respondents, do not increase the quality of life as they do not entail new jobs.

Keywords: quality of life, household, local government unit.

JEL: D19, H31, R58.